

SOLVA

INTERGEMEENTELJK SAMENWERKINGSVERBAND
VOOR RUIMTELIJKE ORDENING EN SOCIO-ECONOMISCHE EXPANSIE

OUDENAARDE LIEDTSPARK

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

februari 2010 & juli 2012

Taelman E., Vanholme N., Cherretté B.

ARCHEOLOGIE – RAPPORT 32

Colofon

Project:

Archeologisch onderzoek
Proefsleuvenonderzoek en archeologische begeleiding
Oudenaarde Liedtspark
OUD-LIEDTS-10 & OUD-LIEDTS-12

Opdrachtgever/Bouwheer:

Stad Oudenaarde

Uitvoerder:

Stad Oudenaarde
Tussenmuren 17
9700 Oudenaarde
&
SOLVA
Intergemeentelijk samenwerkingsverband
voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie
Joseph Cardijnstraat 60
9420 Erpe-Mere

Evelien Taelman (projectarcheoloog - vergunninghouder) (2010 & 2012)

Nele Vanholme (projectarcheoloog) (2010)

Bart Cherretté (coördinatie) (2012)

Wetenschappelijke ondersteuning:

Vera Ameels (VIOE) (2010)

Bart Cherretté (SOLVA) (2012)

Termijn:

23 - 26 februari 2010 & 6 - 18 juli 2012

Wettelijk Depot:

D/2013/12.857/10

The logo for SOLVA features the word "SOLVA" in a bold, serif font. The letter "A" is stylized with a long, horizontal stroke that curves upwards at the end, resembling a flame or a decorative flourish.

Afbeelding voorblad: Zicht op de hoek van de vestinggracht in het Liedtspark.

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	4
1. Inleiding	5
2. Beschrijving van de vindplaats	6
2.1. Vindplaatsgegevens	6
2.2. Topografische en bodemkundige situering.....	7
3. Archeologische en historische situering	9
3.1 Historische situering	9
3.1.1. Inleiding.....	9
3.1.2. Historische en cartografische omkadering	9
3.2.2. Voorgaand archeologisch onderzoek	13
4. Onderzoeksopdracht.....	14
4.1. Vraagstelling.....	14
4.2. Randvoorwaarden	14
5. Methodologie	15
6. Beschrijving van het archeologisch onderzoek	16
7. Synthese.....	23
8. Bibliografie.....	24

1. INLEIDING

Het archeologisch onderzoek in het Liedtspark van Oudenaarde vond plaats naar aanleiding van de herwaardering van de oude stadsversterking. De stad Oudenaarde wil met deze werken de reconstructie bekomen van de 17de-eeuwse vestinggracht en versterking die zich op die plaats in het huidige stadspark bevond, genaamd de ravelijn. Het is hierbij de bedoeling het water terug door de walgracht te laten stromen om zo een reconstructie naar origineel plan te bekomen.

In 2010 adviseerde het Agentschap Ruimte en Erfgoed een archeologisch onderzoek bestaande uit twee delen. Een eerste deel bestond uit een archeologisch vooronderzoek door middel van een proefsleuf op de voormalige gracht. Op basis van deze bevindingen diende tijdens de heraanleg van de ravelijn een tweede fase, een archeologische begeleiding, voorzien te worden.

Het vooronderzoek vond plaats in 2010 en werd uitgevoerd door twee archeologen aangesteld door het Stadsbestuur Oudenaarde (vergunninghouder Evelien Taelman, tweede archeoloog Nele Vanholme). Hierbij verleende het Ename Expertisecentrum voor Erfgoedonstluiting alle nodige logistieke ondersteuning. De archeologische begeleiding tenslotte vond plaats in 2012 en is uitgevoerd door SOLVA (vergunninghouder Evelien Taelman).

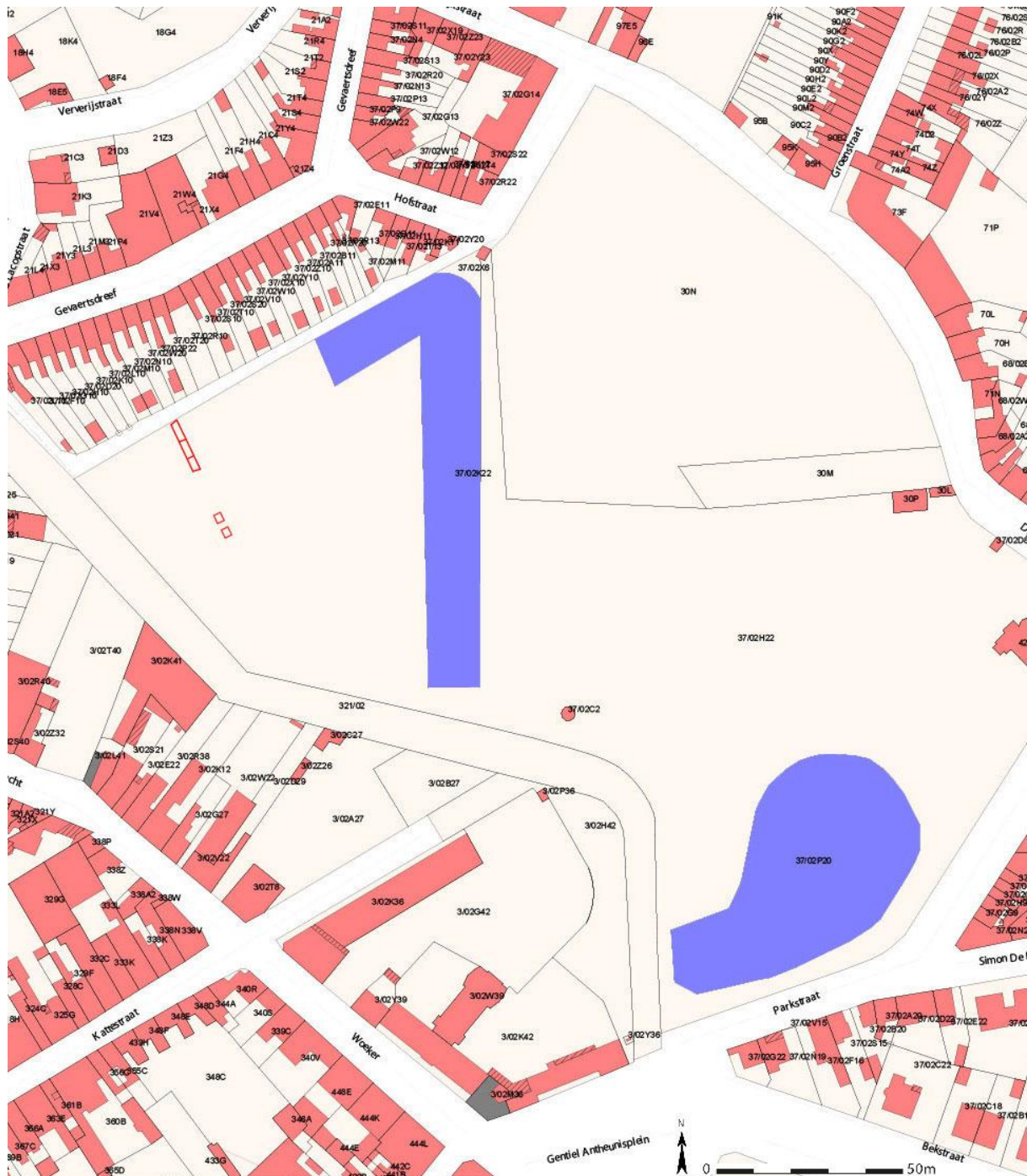
Dit rapport bundelt de resultaten van zowel het vooronderzoek als de archeologische begeleiding. In de eerste hoofdstukken komen de historische en cartografische gegevens, net als de topografische en bodemkundige data aan bod. In de daaropvolgende hoofdstukken komen de vraagstelling en methodologie aan bod, alsook de beschrijving van de resultaten van het archeologisch onderzoek. Ter afsluiting volgt een samenvatting van alle gegevens.

2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

2.1. Vindplaatsgegevens

Opgraving x	Prospectie
Vergunningsnummer:	2010/044(2) & 2012/271
Datum aanvraag:	Februari 2010 & juli 2012
Naam aanvrager:	Taelman Evelien
Naam site:	Oudenaarde Liedtspark

Code van de site:	OUD-LIEDTS-10 en OUD-LIEDTS-12
Type onderzoek:	Proefsleuvenonderzoek (2010) en archeologische werfopvolging (2012)
Plaats:	Oudenaarde Liedtspark
Kadaster:	Afdeling 1, Sectie A, 37/02K22 en 37/02H22
Vergunningsnummer:	2010/044(2) & 2012/271
Vergunninghouder:	Taelman Evelien
Datum aanvraag:	Februari 2010 & juni 2012
Opdrachtgever:	Stad Oudenaarde
Uitvoerder:	Stad Oudenaarde Tussenmuren 17 9700 Oudenaarde (campagne 2010) & Intergemeentelijk samenwerkingsverband SOLVA, Joseph Cardijnstraat 60 9420 Erpe-Mere (campagne 2012)
Archeologen:	Evelien Taelman, Nele Vanholme
Wetenschappelijke begeleiding:	Vera Ameels (VIOE) (2010) Bart Cherretté (SOLVA) (2012)
Termijn:	23-26 februari 2010 en 6 – 18 juli 2012
Lambertcoördinaat 1:	X 96214, Y 171032
Lambertcoördinaat 2:	X 96292, Y 171068

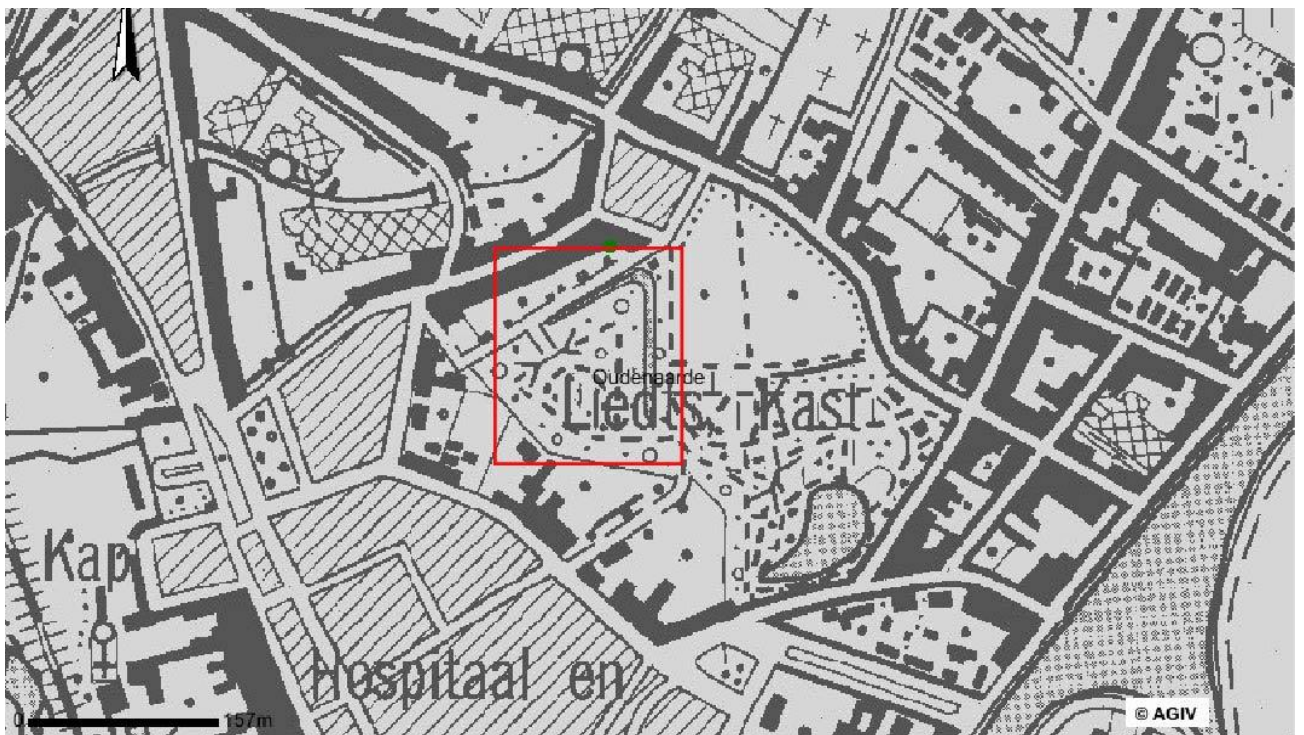
Figuur 1: Aanduiding van de proefsleuf en proefputten op het kadasterplan.

2.2. Topografische en bodemkundige situering

Oudenaarde is gelegen in het zuidwesten van Oost-Vlaanderen, in de zandleemgronden van de Vlaamse Ardennen. De stad wordt doorsneden door de Schelde. Aangezien het Liedtspark in het centrum van Oudenaarde gelokaliseerd is, is de bodem op de bodemkaart gekarteerd als antropogeen verstoord. Hoewel er in het park weinig tot geen bebouwing plaatsvond en de bodem er grotendeels onverstoord bleef, is de oude gracht in de 20ste eeuw gedempt met recent stort.

Figuur 2: Topografische bodemkaart met aanduiding van het Liedtspark. (Bron: AGIV)

Figuur 3: Topografische bodemkaart, detail van Oudenaarde met de gedeeltelijke vestinggracht omkaderd. (Bron: AGIV)

3. ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE SITUERING

3.1 Historische situering

3.1.1. Inleiding

Vooraleer over te gaan tot de bespreking van de archeologische resultaten, is het aangeraden eerst een korte blik te werpen op het rijke verleden van de stad. In het kader van dit rapport is de nadruk gelegd op de evolutie van de versterkingen.

3.1.2. Historische en cartografische omkadering

Oudenaarde ontwikkelde zich in de 11de eeuw als nederzetting langs de linkeroever van de Schelde en zou het aan de rechteroever gelegen Pamele gaandeweg opslokken en integreren in haar verdere stadsontwikkeling. Oudenaarde en Pamele kenden in de 12de eeuw nog geen grote omwalling, eerder een kleinere vorm van verdediging, zoals enkele stadspoorten aantonen. Onder andere de Beverepoort, de Einepoort en de Meerspoort waren toen de belangrijkste toegangswegen tot de stadskern. Hoewel ze de belangrijkste verdediging vormden, kon niet worden voorkomen dat ze in 1214 met de grond gelijk zijn gemaakt. Daarop werd besloten ze herop te bouwen en jaren later nog uit te breiden, zodat de versterking in de 13de eeuw bestond uit een stenen stadsmuur met vijf stadspoorten. Op het plan van Van Deventer (circa 1558) zijn deze vijf stadspoorten te zien die samen met vierentwintig torens en vestingsmuren gebouwd waren om bescherming te bieden tegen aanvallen van vreemde troepen.¹

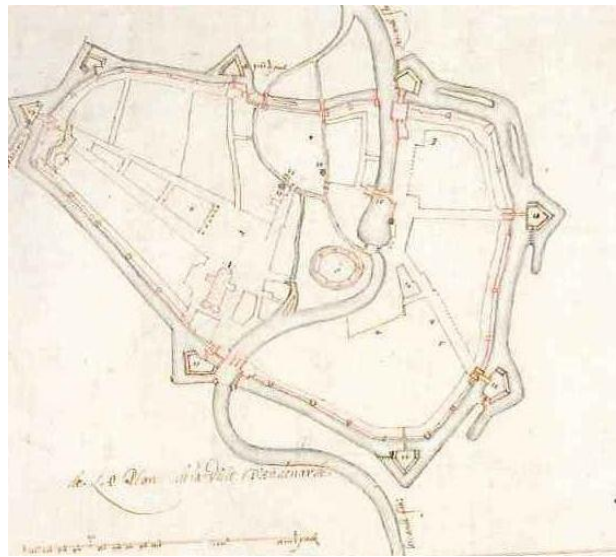
Figuur 4: Plan van Jacob Van Deventer, circa 1558.

Deze muur zou de basis vormen van de 'peervorm' die Oudenaarde zou blijven vertonen. Zelfs na de vele wijzigingen is de oudste omwalling zichtbaar gebleven. De stad werd verschillende keren uitgebreid en als gevolg daarvan ook versterkt. Eind 16de eeuw zijn de eerste bastions gebouwd o.l.v. François de la Noüe.² Volgens archiefdocumenten zouden de vestingen al in 1620 in vervallen staat zijn en zich in een

¹ <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21247>

² Lachaert P.-J., 2008, p.127

deerniswekkende toestand bevinden.³ In 1646 werden documenten opgesteld waarin men het versterken van de stad organiseerde. Hierbij zouden de verstevigingen worden voorzien van zogenaamde ‘halve manen’.⁴ De herstellingen zouden nadien nog verder gezet worden.⁵

Figuur 5: Plan van Oudenaarde uit de Atlas van Pierre Le Poirre, 1582.

De belangrijkste ondergane wijziging vond plaats in 1670, wanneer maarschalk Vauban de opdracht kreeg van Lodewijk XIV om de versterkingen onder handen te nemen. Deze zijn een niet te onderschatten vooruitgang op vlak van stadsversterkingen, wat blijkt uit de omvorming van Oudenaarde van makkelijk in te nemen tot stevig gefortificeerde stad.⁶ Vauban liet vier bastions bouwen: die van de zwarte zusters, van Sion, van Brussel en Doornik, waarbij de laatste twee de middeleeuwse poort vervingen. Ook werd een sluizensysteem opgezet om, wanneer dat noodzakelijk was, de stad en omgeving onder water te zetten en het water in de wallen te regelen. In 1674 slaagde hij erin Oudenaarde klaar te stomen voor de komende belegering in de Hollandse oorlog. Daarbij werden de noordoostelijk gesitueerde poorten en de Scheldesluizen versterkt.⁷ Mogelijk is het huidige Liedtspark daarbij eveneens onder handen genomen.⁸ Daar waren rond 1670 kleine huisjes afgebroken om een bastion met omwalling te bouwen.⁹ De fortificatie ter hoogte van het Liedtspark is omschreven als een zogenaamde ravelijn, daterend uit de 17de eeuw. Dit is het uitstekende deel van de vesting, meestal vijfhoekig of redanvormig¹⁰, en al dan niet in verbinding staand met de vestingsmuur (ook wel courtine genaamd). Rond de uitstekende punt van de ravelijn ligt de vestingsgracht. De functie van een ravelijn is tweeledig: niet enkel kan het zich bevinden voor de toegangspoort van de vesting, maar het kan eveneens bescherming bieden aan de muur tussen

³ S.A.O., Dossier Liedts, nr.71, stuk 1344/6c, 1344/6d, 1344/6g.

⁴ S.A.O., Dossier Liedts, nr.71, stuk 1344/6h, 1344/6i, 1344/6j/852, 1344/6o.

⁵ S.A.O., Dossier Liedts, nr.71, stuk 1344/6q, 1344/7a, 1344/7b, 1344/7c, 1344/7g/361, 1344/7h, 1344/7i/364, 1344/7j/377, 1344/7k.

⁶ <http://www.vcliedts.be/node/10> en <http://inventaris.vioe.be/dibr/geheel/21247>

⁷ Lachaert P.-J., 2008, p.127

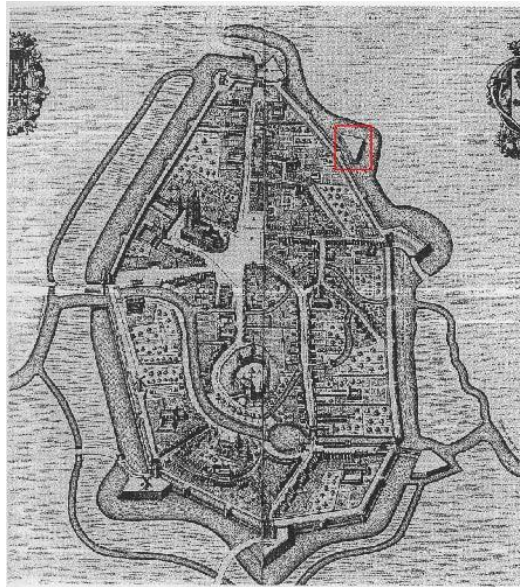
⁸ Infomagazine Oudenaarde, nr. 60, juni 2009, p.18.

⁹ <http://www.vcliedts.be/node/10>, <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21247> en Lachaert P.-J., 2008, p.127

¹⁰ Een redan is een eerder eenvoudige puntige versterking van twee wallen die in een hoek van 90 graden samenkomen. Het heeft een open achterzijde, een zogenaamde open keel, waardoor er een verdediging achteraan ontbreekt.

twee bastions. Vanop dit bouwwerk had men een goed zicht op het omliggende platteland en kon men anticiperen op nakende aanvallen.¹¹

Een tweede grote wijziging die de fortificaties ondergingen, gebeurde in de 18de eeuw. Net buiten de stad werden twee forten met *lunetten*¹² opgericht: fort Triolet en Fort aux Choux. In 1746 werd beslist de buitenste versterkingen af te breken. Er werd aanbevolen het sluizensysteem intact te bewaren om overstromingen van de Schelde tegen te gaan. In de 19de eeuw breidde de stad zich uit in noordelijke richting, waardoor de daar gelegen omwalling van Vauban verdween.¹³ Volgens bewaarde processtukken zijn (een deel van) de fortificaties aangekocht door de heer Liedts in de periode 1781-1784.¹⁴

Figuur 6: Detail uit *Flandria Illustrata* van Sanderus., 17de eeuw, ravelijn is in rood aangeduid.

Figuur 7: Detail uit de *Atlas* van Ferraris, circa 1775, ravelijn is in blauw aangeduid.

¹¹ wikipedia

¹² Klein vestingswerk met twee schuine, naar buiten gerichte zijden en twee naar achter gerichte zijden. Bron: wikipedia.

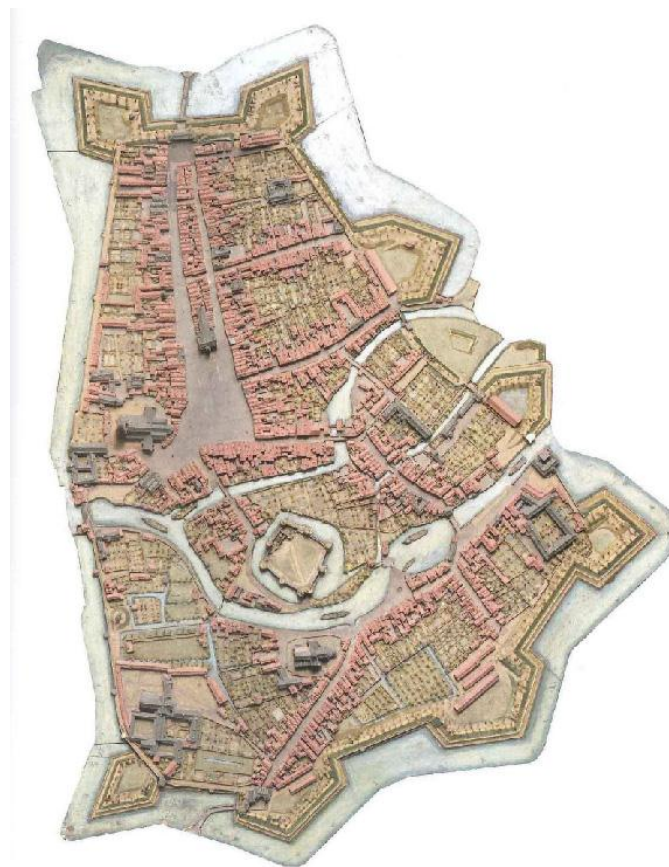
¹³ Lachaert P.-J., 2008, p.127

¹⁴ S.A.O., Dossier Liedts, nr.71, stuk 1344/12/213/b.

Interessant zijn de opgemaakte reliëfplannen waar de Oudenaardse vestingbouw van Vauban op te zien is. De maquette van Nézot is een indrukwekkend *plans relief* en geeft de situatie weer in 1746. Mogelijk als basis voor de maquette, maakte Nézot een kaart waarop de verdedigingswerken duidelijk zijn te zien.

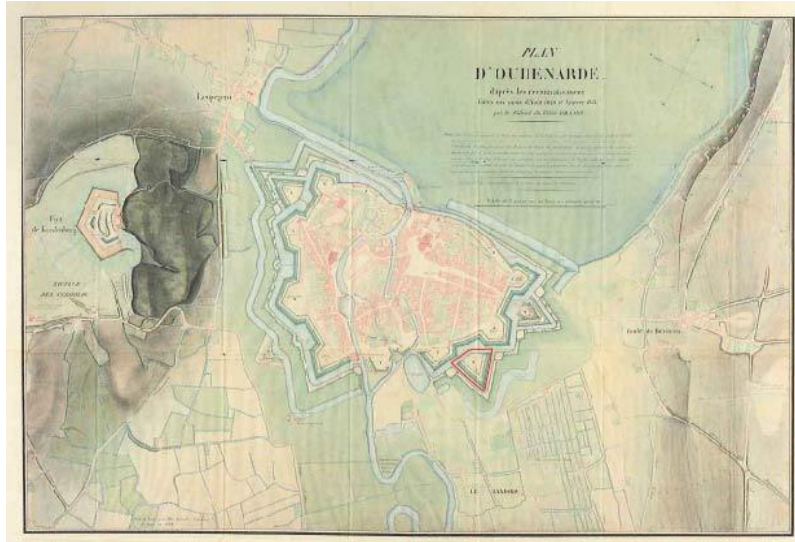

Figuur 8: Kaart mogelijk gemaakt door Nézot als basis voor de maquette, 1746.

Figuur 9: Maquette van Oudenaarde opgemaakt door Nézot, 1746.

Op het einde van de 18de eeuw heeft de omwalling haar nut verloren: vanaf 1782 is de afbraak en verkoop van de versterkingen aangevangen, waardoor uiteindelijk in 1860 de laatste stadspoorten verdwijnen. Toen na 1792 de Vaubanversterking ten noorden van de stadskern was afgebroken, kon de familie Liedts het domein waar het huidige stadspark is, ontwikkelen: in het park was niet enkel het “Liedtskasteel” gesitueerd maar ook de restanten van de oude stadswal.¹⁵

Figuur 10: Kaart uit 1815-1830, met ravelijn aangeduid in rood. (de kaart is niet naar het noorden gericht, maar naar het westen)

Figuur 11: Detail uit de Atlas der Buurtwegen, circa 1840.

3.2.2. Voorgaand archeologisch onderzoek

Op deze site zijn geen voorgaande projecten uitgevoerd. De te verwachten resultaten zijn afgeleid uit historisch en cartografisch onderzoek.

¹⁵ <http://www.vliedts.be/node/10>, <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21247> en Lachaert P.-J., 2008, p.127

4. ONDERZOEKSOPDRACHT

4.1. Vraagstelling

Het onderzoek in het Oudenaardse Liedtspark is gestart naar aanleiding van de herwaardering van de restanten van de 17de-eeuwse stadsversterking, met name de ravelijn. Oorspronkelijk was de ravelijn langs alle kanten omgeven door water, maar in de loop der jaren is de gracht op verschillende plaatsen gedempt. Omdat de meeste overige Oudenaardse stadsversterkingen reeds zijn gesloopt of verdwenen, was het van belang één van de laatste restanten van de militaire stadsgeschiedenis in eer te herstellen.

Bij het archeologisch vooronderzoek is getracht het profiel van de gracht te registreren. Op deze manier kon er bij de herinrichting van de vestinggracht rekening worden gehouden met het oorspronkelijke tracé. In de tweede fase van de werken, het uitgraven van het stuk droogstaande gracht, werden de werken archeologisch begeleid.

Figuur 12: Ontwerpplan volgens oorspronkelijke situatie. (Bron: <http://abscis-architecten.be/projects/liedtspark>).

4.2. Randvoorwaarden

De bijzondere voorwaarden opgesteld door het Agentschap Ruimte en Erfgoed voorzagen in twee fasen. In de eerste fase moest een sleuf worden aangelegd, centraal in de noordelijke flank van de ravelijn, haaks op de Hofstraat en de vermoedelijke ligging van de vestingsgracht. Het grachtprofiel registreren en het localiseren van de gracht was hierbij het doel, daarbij achterhalend waar de insteek van de gracht zichtbaar is.

Tijdens de daaropvolgende werken moest het heruitgraven van de gracht gebeuren onder archeologische begeleiding. Wanneer onverwachte structuren aan het licht komen, diende dit onmiddellijk gemeld te worden aan de opdrachtgever en aan de erfgoedconsulent Ruimte en Erfgoed van het Agentschap.

5. METHODOLOGIE

Het archeologisch onderzoek is opgesplitst in twee fasen. In de eerste fase (februari 2010) werd een proefsleuf dwars op de gracht getrokken om het profiel van de walgracht te kunnen registreren. Op basis van de bekomen gegevens zou het verloop van de tweede fase bepaald worden.

Aanvankelijk werd getracht de proefsleuf in één fase aan te leggen, maar wegens een hoge grondwatertafel en het dik opvullingspakket bestaande uit recent afval, was men genoodzaakt het anders aan te pakken. Door onstabieleit en omdat daardoor de veiligheid niet kon gegarandeerd worden, was het niet mogelijk een volledig profiel uit te graven. Daarom werd geopteerd om zowel noordelijk langs de straatkant (de Hofstraat) en zuidelijk langs de berm in het park, het profiel te documenteren. Daarbij werd geprobeerd zo goed mogelijk een verbinding tussen beide putten te bekomen. Telkens werd het westprofiel gefotografeerd en ingetekend op 1/20. Daarbij werden de lagen beschreven. Alle vondsten werden gerecupereerd in zakjes met de opgravingscode en het laagnummer. Vervolgens werden twee proefputten aangelegd aan de overkant van de talud, in het grasplein van het park, om het niveau van de restanten van de ravelijn terug te vinden. Van beide zijn de profielen gefotografeerd, getekend op 1/20 en beschreven. De omtrek van de proefsleuf is door de landmeter digitaal ingemeten. Om de veiligheid van voorbijgangers te garanderen, zijn de putten meteen na registratie gedicht.

In de tweede fase (juli 2012) gebeurde de afgraving van de gracht onder begeleiding van een archeoloog. Daarbij werd het huisvuilstort en het slib verwijderd en werden de bermen geherprofileerd. De archeoloog volgde de werken op gedurende zes dagen.

6. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek van fase 1 en 2 beschreven.

Fase 1 (2010):

Het doel van de proefsleuf (PS1) dwars op de vestinggracht was het registreren van het profiel. Het westelijk profiel werd geregistreerd.

Opvallend is dat de gracht is gedempt met een dik pakket recent afval en puin, waardoor het grootste deel van de oorspronkelijke grachtvulling is verdwenen. Onder het dik pakket bevinden zich aan de noordelijke zijde van het profiel nog drie laagjes die de bodem van de gracht vormden. De onderkant van de gracht werd bepaald op circa 8m TAW, wat overeenkomt met een diepte van ongeveer 2,50-2,60m onder het toenmalige looppniveau van de gedempte gracht. De noordelijke zijde is gekenmerkt door een vrij homogeen donkergrijs, grijs tot grijsbruin pakket uit verschillende lagen, bestaande uit kleiige leem. Aan de zuidelijke zijde bestaat één compacte laag uit grijs tot zwarte kleiige leem, met daarin schelpjes en stukjes hout. De daaronder liggende laag is gekenmerkt door eerder grijsgroene zandige leem. Lagen 5, 9, 10, 11, 13 en 14 vormen de oorspronkelijke lagen van de gracht (figuur 15).

Interessant is het opduiken van een bakstenen structuur aan de noordelijke zijde (figuur 14), de grens van de walgracht vormend (laag 13). De afmetingen van de stenen bedragen 22 op 10 op 5cm. De structuur is opgebouwd uit twee lagen en daarbij is weinig of geen gebruik gemaakt van mortel. De bovenste laag stenen waren rechtop geplaatst, de onderste plat. Onderaan de bakstenen ‘muur’ bevonden zich houten twijgjes en takjes (laag 14). Zowel het hout als de bakstenen dienden als versterking van de wal. De bovenkant van de bakstenen ligt op circa 9,65m TAW, de bovenkant van de twijgjes op circa 8,90m TAW.

Figuur 13: Noordkant van het profiel van de vestinggracht, met vlak niveau boven de bakstenen constructie.

Figuur 14: Bakstenen structuur in de proefsleuf.

Figuur 15 op volgende pagina: Profieltekening van de vestinggracht (PS1).

Door de beperkte ruimte is de exacte breedte van de vestinggracht in het vooronderzoek niet bepaald. De grens aan de noordkant bestaat uit de bakstenen structuur. Aan de zuidelijke kant werd noch deze structuur noch de insteek gevonden. Doordat de talud aan de zuidkant begroeid was met bomen en de veiligheid in het gedrang kwam, kon de sleuf niet doorgetrokken worden.

Drie laagjes aan de zuidkant van het profiel duiden op de langzame dichtslibbing van de gracht (lagen F, G en H). Vermoedelijk werd de gracht opnieuw uitgegraven nadat bleek dat hij door dichtslibbing was versmald. Door het ontbreken van de zuidelijke insteek is de minimale breedte bepaald op 14,80m.

Figuur 16: Zuidkant van het profiel op de vestinggracht

Het aangetroffen aardewerk is gerecupereerd uit de onderste grachtlagen. Deze voornamelijk geglazuurde ceramiek dateert uit de 17de en 18de eeuw, met één oudere Romeinse scherf, vermoedelijk van een amfoor.

Figuur 17: Post-middeleeuwse ceramiek uit de gracht, links boven een oudere romeinse scherf

Figuur 18: Deel van een figurine uit de gracht

Aan de andere zijde van de wal, weg van de gracht, zijn twee kleine proefputten aangelegd om het niveau van het binnenvlak van de 17de-eeuwse ravelijn te traceren. De eerste sleuf (PS3) werd dicht tegen de wal gelegd, met een tussenafstand van zeven meter tot de tweede put (PS2). Beiden liggen op bijna dezelfde lijn als de proefsleuf in de gracht. De lagen in beide putten zijn overeenkomstig. De moederbodem werd bereikt op 12,01 à 11,86m TAW, op circa 1,50m onder het loopvlak. De onderste en oudste laag is een middeleeuwse ploeglaag, met daarin enkele stukjes lokaal grijs, 14de-eeuws aardewerk. Bij deze proefputten is er geen spoor van de ravelijn opgemerkt. De middeleeuwse ploeglaag was traceerbaar, maar de recentere lagen vertoonden geen specifieke kenmerken die verwijzen naar de vesting.

Figuur 19 en 20: Profiel van proefput 3 en 2.

Figuur 21: Cramiek uit de proefputten.

Figuur 22 op volgende pagina: Profieltekeningen van de twee proefputten.

OUDE-LIEDTS-10
Niveau ravelijn

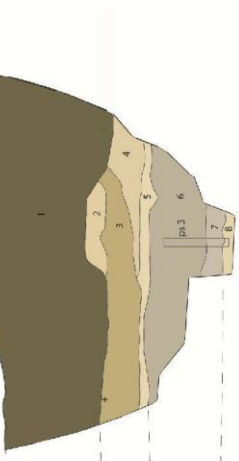
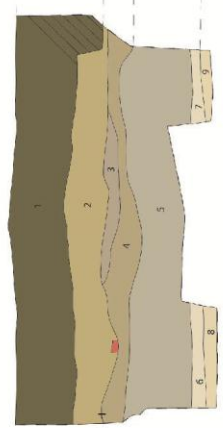
Proefput 2
ZW-profiel

0m

5m

10m

14,80m

Fase 2 (2012):

De tweede fase bestond uit de opvolging van de werken waarbij de gracht werd uitgegraven zodoende een doorstroom van water te creëren. Gedurende deze zes dagen controleerde de archeoloog de verdieping van de gracht en nam wanneer nodig foto's. Het was duidelijk dat de bakstenen structuur aan de noordzijde niet verder zou worden blootgelegd omdat men opteerde voor stabiliteit van de talud. Wanneer de hellingsgraad van de berm te steil zou zijn, en daarbij de bakstenen structuur vrij zou komen te liggen, kwam de stevigheid van de talud in het gedrang. Om ruimte te laten voor eventuele archeologische registratie was evenwel een sleuf tegen de zijkant getrokken alvorens verder te gaan met de uitgraving. Aan de zuidkant van de gracht werd eveneens geopteerd voor een zachte helling, waardoor ook daar geen verdere uitgraving plaatsvond. De verdieping van de gracht aan het middengedeelte leverde ook geen resultaten op. Opnieuw stootte men over ruime afstand op het dik afvalpakket, wat in combinatie met het grondwater de werken bemoeilijkte.

Figuur 23: Zicht op de berm en sleuf in de gracht, fase 2.

Omdat grote delen van het park werden vernieuwd, werd door de aannemer ook de overkant van de zuidelijke talud of wal aangepakt, ter hoogte van het grasplein waar de twee proefputten zijn aangelegd. Aan de kant van het grasplein werd de berm opgehoogd en het grondvlak genivelleerd. Er was geen ingreep in de bodem. Alle mogelijke archeologische restanten zijn in situ bewaard.

7. SYNTHESE

Tijdens het archeologisch onderzoek in het Oudenaardse Liedtspark is het profiel van de oude vestinggracht geregistreerd. De gracht bleek nagenoeg volledig met recent stortafval gevuld, de oorspronkelijke lagen bleken amper bewaard. Aan de noordkant zat een bakstenen structuur, als begrenzing en versteviging van de gracht, aan de zuidkant is de insteek niet getraceerd. Het gerecupereerde materiaal is voornamelijk te plaatsen in de 17de en 18de eeuw.

De twee proefputten aan de overzijde van de zuidelijke talud brachten een middeleeuwse ploeglaag aan het licht en recentere ophogingslagen, waaruit eveneens 17de en 18de-eeuwse materiaal kwam. Van de 17de-eeuwse ravelijnconstructie zijn geen sporen opgemerkt.

Bij de werfopvolging werden geen archeologische restanten geregistreerd omdat men opteerde voor behoud in situ. Zowel de bakstenen constructie aan de noordkant als de moeilijk traceerbare insteek aan de zuidkant blijven bewaard in de opgehoogde talud.

8. BIBLIOGRAFIE

Lachaert P.-J., *Oudenaarde 1708. Een stad, een koning, een veldbeer*, 2008, 151p.

Lemay N. & Langen I., Noodonderzoek aan de Meerspoort in Oudenaarde (O.-Vl.). In: *Archaeologia Medievalis*, 25, 2002, pp.69-70.

Callebaut D., De Grootte K. & Van Der Donckt M.-Cl., Stadsarcheologie te Oudenaarde (O.-Vl.). In: *Archaeologia Medievalis*, 15, 1995, p.55.

De Grootte K., De middeleeuwse ambachtelijke wijk van Pamele (stad Oudenaarde, Oost-Vlaanderen). Het onderzoek in het Huis de Lalaing. I. De pottenbakkersovens. In: *Archeologie in Vlaanderen III*, 1993, pp. 359-399.

Lemay N., Opgravingen in de voormalige abdij Maagdendale (Oudenaarde) (O.-Vl.). In: *Archaeologia Medievalis*, 22, 1999, p.71.

Callebaut D. & Van Der Plaetsen P., Oudenaarde: Burcht van de heren Pamele-Oudenaarde (O.-Vl.). In: *Archaeologia Medievalis*, 8, 1985, pp.28-29.

De Ceunynck R., Van Der Plaetsen P., Van Moerkerke J., Van Strydonck M. & Verbruggen C., Neolithicum – Bronstijdvondsten aan de Donk te Oudenaarde. In: *Archaeologia Belgica*, 1, 1985, pp.67-79.

Van Der Plaetsen P., Vanmoerkerke J. & Parent J.P., Mesolithische en neolithische site aan de “Donk” te Oudenaarde. In: *Archaeologia Belgica*, 2, 1986, 1, pp.15-18.

Van Der Plaetsen P., Vanmoerkerke J. & Parent J.P., Mesolithische en neolithische vondsten aan de Donk te Oudenaarde. In: *Notae Praehistoricae*, 5, 1985, pp.143-146.

Bauters L., Braeckman K., De Mulder G., Jamée W., Rogge M. & Velghe M., Oudenaarde-Mater. Een Gallo-Romeinse agrarische nederzetting en sporen van Karolingische bewoning te Duisbeke. In: *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium*, 1996, pp.150-151.

Bauters L. & Lemay N., Oudenaarde – Welden. Nederzettingssporen uit de ijzertijd aan de Kouterstraat. In: *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium*, 1996, pp.144-145.

Van Heesch J., Romeinse munten gevonden te Melden (Oudenaarde, O.-Vl.). In: *Zottegems genootschap voor geschiedenis en oudheidkunde, Handelingen VII*, 1995, pp.187-258.

www.ename974.org

www.vcliedts.be/node/10

<http://abscis-architecten.be/projects/liedtspark>

inventaris.vioe.be

[wikipedia](https://nl.wikipedia.org)

13. Bijlagen

1. Foto's
2. Inventarislijst vondsten